

MAZHAR

Aylık Yol Dergisi

AYIN TEMASI
GURBET

EYLÜL 2025

MAZHARDERGİSİ.COM

Mazhar Dergisi

İmtiyaz sahipleri:

Ahmet Talha amcı
Eren Salih Aksu
Furkan Ahmet Aydın
Muhammed Kürşat olak
Mücahit Pehlivan
Mehmet Oktay Yetiş
Seyyid Ali Ayaz

Sekreteryä

Furkan Ahmet Aydın

Tasarım

Eren Salih Aksu

Tashih

Mehmet Oktay Yetiş

Sosyal Medya

Furkan Ahmet Aydın
Eren Salih Aksu

Operasyon

Mehmet Oktay Yetiş

© mazhardergisi
X mazhardergisi
in Mazhar Dergisi
www.mazhardergisi.com
mazhardergisi@gmail.com

Bu Sayıda

3 Manifestomuz

4 Ay, Bulut ve Balkon

Eren Salih Aksu

5 Otogar=Gurbet, Ben=Ağlamak

Furkan Ahmet Aydın

8 Gurbet: Ayrılığın ve Özlemin Sessiz Çığılığı

Mehmet Oktay Yetiş

11 Kalbin Uzaklaştığı Yer: İçimizdeki Gurbet

Muhammed Kürşat Çolak

13 İnsanın En Uzak Gurbeti: Kendisi

Mücahit Pehlivan

15 Diplomatlık ve Gurbet

Seyyid Ali Ayaz

16 İnsan ve Yer Yüzündeki Mesuliyeti Üzerine

Sayed Sulaiman Nabil

Gurbet: Hatıraların ve Özlemin Yolculuğu

Gurbet, yalnızca uzak diyarlarda geçirilen zaman değildir; geçmişle geleceğin, anılarla hayallerin, umutlarla özlemlerin iç içe geçtiği bir yolculuktur. Bu yolculuk, insanın ruhunda derin izler bırakır; kalbin kendi ritmini yeniden keşfetmesini sağlar. Her adım, her bakış ve her hatırlama anı, insana kendisini yeniden tanıma fırsatı sunar. Hatıralar, bu yolculukta en sadık yoldaşlardır; özlem ise rehberimizdir, hangi değerlerin hâlâ yanımızda olduğunu hatırlatır.

Zaman ve mekânın sınırları, gurbetin ruhsal derinliğine gölge düşüremez. İnsan, kilometrelerce uzak olsalar bile bağlı olduğu topraklarla, sevdikleriyle ve anılarıyla bağını koparamaz. Modern hayatın karmaşası içinde, insanlar bazen kendi evlerinde bile yabancılaşır; yan dairede kim yaşadığını bilmeden geçen yıllar, sosyal medyada kurulan yüzeysel iletişimlerin yalnızlığı derinleştirir. İşte gurbetin modern yüzü budur: kalabalık içinde yalnızlık, görünür ama dokunulamaz bir boşluk.

Buna rağmen, gurbetin yükü bilinçle taşındığında insanı güçlendirir. Her özlem, her uzaklık, insanın kendi iç dünyasını tanımasına vesile olur; kaybettiklerinden çok, kazandıklarını görmesini sağlar. Gurbet, bir eksiklik veya kayıp değil, insanın ruhuna yaptığı bilinçli ve derin bir yolculuktur. İnsan, en uzak diyarlarda bile kendi içine dönebilir ve hatırladıklarıyla, bağlarıyla kendini yeniden inşa edebilir.

Farklı şehirler, farklı kültürler ve yeni insanlarla karşılaşmak, gurbetin getirdiği sınavlardır. Bu sınavlar sessizce ruhu olgunlaştırabileceği gibi, bazen de fırtınalı süreçlerle kişiyi derinden sarsar. Ancak her durumda, gurbet insanın sınırlarını görmesini ve hayatı farklı bir açıdan değerlendirmesini sağlar. Küçük şeylerin değerini fark etmek, özlemin en sessiz ve öğretici mesajıdır.

Sonunda gurbet, yalnızca uzaklarda değil, kalpte ve ruhun derinliklerinde de yaşanır. Hatıralar ve özlem, insanın iç yolculuğunda ışık tutar. Ve belki de en önemli ders şudur: Mesafe ne kadar uzak olursa olsun, gönül bağları hiçbir zaman kopmaz; insan, nerede olursa olsun kendi özüyle bütünleştiği sürece, gurbeti aşabilir.

Ay, Bulut ve Balkon

Eren Salih Aksu

Gurbet... Gurbet... Gurbet...

Gün ince ince doğarken indiğin otobüs terminalinde, eve gitmenin heyecanı ile saatlerce yolculuk yapmış olmanın yorgunluğu arasında kalırsın. Ailene kavuştuğun o ilk anda içini kaplayan sevinç, kahvaltı sofrasına oturduğunda bir an önce uyuma ve dinlenme arzusuyla iç içe geçer. Memleketi içine sokmak istercesine oturduğun her sofrada tıkanırcasına yemek yer, sokakları saatlerce yürür yahut arşınlarsın. Her ayrıntıyı hafızana kazımak için gözlerini dört açar, gördüğün her köşeyi zihnine mühürlersin.

Gurbette zaman farklı akar. Bazen vuslata en yakın olduğun anlarda birden yavaşlar, ağırlaşır. Bunun birkaç manası vardır. Uzağında bıraktıklarını, onları bıraktığın gibi sanırsın. Oysa kavuştuğunda fark edersin: yaşlanmışlardır. Bu yaşlanış içten içe seni kahreder. Kahreden yalnızca yılların geçmesi değildir; asıl kahreden, onların yaşlanırken yanında olamamandır. İşte zamanın yavaşlaması biraz da bununla ilgilidir. Bir diğer manası ise, sen kendini hep aynı sanırsın. Zamanı kavuşma hayaliyle tüketirken aynaya baktığında fark edersin ki zaman kimseye ayrıcalık tanımamıştır; sen de değişmişindir.

Balkonda oturup sevdiklerini düşünürken bulutların arasında kaybolup yeniden beliren ayı seyretmek... İşte o an, iliklerine işleyen bir serinlikle birlikte gurbeti en derinlerinde hissedersin. Ay, bulut ve balkon üçlüsü, kalbinde bir sızıya dönüşür.

Gurbetin en acımasız yanı ise, kimsenin artık senin anılarını sormuyor oluşudur. Bir zamanlar kahkahalarla yad ettiğin hatıraları, artık kimse merak etmez. Sen anlatmak istediğinde ise, ya cümlelerinin yarıda kaldığını hissedersin ya da çevrendekilerden "burada kimse bunları bilmek istemiyor" mealinde bakışlar alırsın. Gurbette biraz da insanlara fazlalık gibi gelirsın; sesin yankı bulmaz, hatıraların karşılık bulmaz.

Ama bütün bu yanık taraflarına rağmen gurbetin insana kattıkları da vardır. Her şeyden önce insanı olgunlaştırır; kendi ayakların üzerinde durmayı, sorumluluk almayı, sabretmeyi öğretir. İnsana ağırbaşlılık katar, belki yaşından daha hızlı yaşlandırır. Götürdükleri çoktur ama getirdikleri de yok değildir. Ne var ki yıllar geçip geriye baktığında, sana kattıklarından çok, senden götürdükleri için ah vah etmen muhtemeldir. Çünkü kaçırılmış bir başka hayata, varılamamış bir başka bahara dönüp bakarsın.

İnsan bu dünyada hiçbir zaman tamam değildir; hep noksan, hep eksik. Nereye gidersek gidelim, bir yanımız hep geride kalır. Birini sevmenin, bir yere bağlanmanın bedeli; başka birini, başka bir yeri özlemektir. Bu yüzden vuslat, bu dünyada hiçbir zaman tam değildir. Hakiki vuslat ancak ahirette mümkündür. Tamamlanmışlık, yalnızca ahirete mahsustur.

“Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân,
Güller gibi... sonsuz, iri güller
Güller ki kâmiştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrârını ömrün eder i'lân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?

Akşam, yine akşam, yine akşam
Bir sırma kemerdir suya baksam;
Üstümde semâ kavs-i mutalsam!

Akşam, yine akşam, yine akşam
Göllerde bu dem bir kâmiş olsam!”

Otogar=Gurbet, Ben=Ağlamak

Furkan Ahmet Aydın

Gurbet bazen dolu bir bavuldur. Yüklenir gidersin. Yabancı memlekette konuşamadığın dil, iletişim kuramadığın toplum senin gönlünde hasret rüzgarları estirir. Bazen de gurbet doldurulamayan iç boşluğudur. Yüklenir beklersin. Kendi evinde aynı dili konuşup iletişim kuramadığın zaman, içinde hasret fırtınaları kopar insanın. Her iki gurbetin de yarası olur. Fakat doğup büyüdüğü memlekette yalnız hissetmek sanırsam gurbetin en derin yarası. Biz bugün dolu bavulla yola çıkan kişi olalım ve gurbetimizi paylaşmaya çalışalım.

Çocukluğum İstanbul Küçükçekmece ilçesinde kenar mahallelerinde geçti. Hala da orda yaşıyorum ya neyse. Oturduğumuz mahallede Samsun Asarcık ilçe derneğimiz vardı ve bayramlarda memlekete otobüs kalkardı. Otobüse binen de olsam dışarda yolcu eden de olsam hep bi hüznü olurdu benim için. Yaşam şartlarından ötürü iki senede bir giderdik memlekete. Bazen de sene bir kere. Babam kurban bayramlarında gider görevi yerine getirir gelirdi. Biz de yaz aylarında giderdik. Hala da hatırlarım babamı yolcu ederken dışarıda ortalığı yıktığımı. Bir türlü alışamadım bu durumlara. Aynı şekilde Samsun'dan geri İstanbul'a dönerken yaşırdık. Biz otobüste gözü yaşlı, aşağıda kuzenler ağlar. Anlayacağınız gurbetin bu yönünü ben çok yaşadım ki hala yaşıyoruz. Sevdığım tüm akrabalarım memleketimde, ben ise bahtı güzel olanların yaşadığı İstanbul'da.

Annem çocukken yaşadığımız bir anıyı anlatır hüznlenirdik. Gene böyle kurban bayramında babamı memlekete uğurladığımız bir bayram sabahı. Bizim evimizin önü boş arsaydı. İnsanlar kurbanlarını orada keserlerdi. Bizde kardeşim annem ben pencerenin önündeki koltuktan dışarıyı izlerdik. Böyle bir zamanda anneme 'annecim bayram bize niye gelmedi?' diye sormuşum. Bi zaman sürekli anlatılırdı bu hatıra. Geçmiş zaman...

-Ayrılıktan zor belleme ölümü-

Bazen yolum otogara düşerdi herhangi bir sebepten. Gözüm çevrede vedalaşan insanları arar ve ister istemez hüzünlenirdim. İçimde bir yerlerde işli kaldı galiba bu duygu söküp atamıyorum. Aynı durum liman veya tren garları için geçerli değil mesela. Oralarda böyle bir his kaplamıyor içimi. Fakat otogar denildiğinde hemen kulağımda otobüslerin çıkardığı o tıslama sesi, gel gel gel diye bağırarak otobüsünü perondan çıkarmaya çalışan muavin sesi, herkese çok selam söyleyin gene gelin diye dışarıdan otobüsün içine sesini yetiştirmeye çalışan insanların sesi kulağımda yankılanıyor. Ve tabi unutmamak lazım otogar sadece ayrılıkların, gurbetin yeri değildir. Vuslatın da merkezidir. Dört gözle otobüs yolu gözleyip yıllardır gurbette kalan yakınlarıyla kavuşma anları da gerçekten görülmeye değer sahneler.

İnsanın bu hayat yolcuğunda gurbeti hiçbir zaman bitmeyecek. Yolculuğu da aynı şekilde. Bir bavul misali oradan oraya sürüklenip gidiyoruz kavuşma ve ayrılığın kesiştiği ince çizgide. Öğrenmeye, tecrübelenmeye de devam ediyoruz. Gurbetlerin vuslata dönüştüğü bir hayat dileğiyle.

-Vuslat mı hasret mi adını sen koy-

Gurbet: Ayrılığın ve Özlemin Sessiz Çığlığı

Mehmet Oktay Yetiş

Hayatın insana sunduğu en derin imtihanlardan biridir gurbet. Sadece coğrafi uzaklıklarla açıklanamayacak, yalnızca yollarla ölçülemeyecek kadar derin bir haldir. Bazen bir sükût, bazen içten içe büyüyen bir özlem, bazen de adını koyamadığımız bir eksiklik. Gurbet, ayrılığın adıdır; ama sadece fiziksel değil, gönülden bir ayrıktır esasen. Özlemek ise bu ayrılığın en yakıcı yansımasıdır. Çünkü özlemek, hâlâ hatırladığımızı, henüz unutmadığımızı gösterir. Ne var ki, bir gün unutulma ihtimali dahi başlı başına bir keder sebebidir. Bir mecburiyetin, bir zaruretin öteki adıdır gurbet; umutla çaresizliğin iç içe geçtiği, bekleyişin sabırla harmanlandığı bir zaman aralığıdır. Kalbin, bulunduğu yerle değil, kaldığı yerde attığı bir haldir ve insan bilir ki bazı anlar zamanla silinir ama “o bir an” vardır ki, hiç çıkmaz akıldan. Gurbet sadece uzaklara düşmek değildir; bazen kendine bile yabancılaşmaktır. Ne zaman döneceğini bilmediğin bir yolda, hem kendini hem sevdiklerini her adımda yeniden aramaktır. Belki de bu yüzden en çok gurbet yaralar insanı; çünkü hem kalmaya hem gitmeye mecbur bırakır.

“Gurbet” kelimesi Arapçadan dilimize geçmiş, temelinde “uzaklık, ayrılık, yabancılık” anlamlarını taşır. Fakat zamanla yalnızca fiziksel bir ayrılığı değil, ruhsal bir kopuşu, aidiyetsizlik duygusunu ve varoluşsal bir boşluğu da içine almıştır. Bu yüzden gurbeti anlamak için yalnızca yolculuklara, göçlere ya da sürgünlere bakmak yeterli değildir; insanın iç dünyasında açtığı izlere de eğilmek gerekir. Bir yönüyle gurbet, kaderin insana sunduğu kaçınılmaz bir yazgıdır. İnsan doğduğu yerden, ailesinden, sevdiklerinden kopar ve uzak diyarlara savrulur. Ama başka bir yönüyle gurbet, modern çağın insanın içine yerleştirdiği derin bir yabancılaşmadır. Kendi evinde, kendi şehrinde, hatta kendi kalbinde bile yabancılaşmak mümkündür. Bu yüzden gurbet yalnızca kilometrelerle ölçülen bir mesafe değil; ruhun kendi içindeki yolculuğudur.

İnsanlık tarihi, göçlerin, sürgünlerin ve ayrılıkların tarihidir aslında. Savaşlar, kıtlıklar, siyasal baskılar ya da ekonomik ihtiyaçlar insanları doğup büyüdükleri topraklardan koparmış, bilinmez diyarlara savurmuştur. Bu göçlerin her birinde bireysel hikâyelerin ardında devasa bir gurbet hikâyesi yatar. Orta Asya'dan Anadolu'ya göç eden Türk boylarını düşünelim. Sadece yeni yurtlar bulma arzusu değil, arkada bırakılan toprakların özlemi de bu yolculukların bir parçasıydı. Ya da yakın tarihte, 1960'lı yıllarda işçi olarak Avrupa'ya giden Anadolu insanını hatırlayalım. Almanya'nın fabrikalarında alın teri döken işçilerin cebinde memleket hasreti, kalbinde "dönüş" umudu vardı. Bir yanda daha iyi bir hayat arayışı, diğer yanda köyünden, annesinden, çocuklarından uzak kalmanın acısı. İşte bu ikilik, gurbetin en keskin tarifidir. Gurbet, sadece bireysel değil, kolektif bir hafızadır da. Göç edenlerin geride bıraktıkları türkülere, şiirlere, mektuplara bakıldığında bu hafıza bütün çıplaklığıyla ortaya çıkar. "Sılaya özlem" olarak söylenen her türkü, aslında gurbetin toplumsal bir duygudaşlıkla yaşandığını gösterir.

Gurbetin en ağır yükü, psikolojik boyutunda gizlidir. İnsan sevdiğinden, alıştığı mekândan ve tanıdık yüzlerden uzaklaştığında yalnızca dış dünyadan değil, kendi içinden de kopar. Çünkü hatıralar, alışkanlıklar, anılar; hepsi insanın kimliğinin bir parçasıdır. Psikoloji, bu noktada "aidiyet duygusundan söz eder. İnsan, kendisini ait hissettiği bir mekâna, bir topluluğa, bir aileye ihtiyaç duyar. Gurbet işte tam da bu aidiyet duygusunu sarsar. Kişi, kendini bir yere ait hissedemez, sürekli arayış içinde olur. Bir yanda geçmişe dönük özlem, diğer yanda geleceğe dair belirsizlik. Bu ikilem insanın ruhunda derin bir boşluk açar. Özlem, aslında sağlıklı bir duygu olarak görülebilir; çünkü hatırladığını, sevdiğini, bağ kurduğunu gösterir. Ancak uzun süren bir gurbet, özlemi bir yük haline getirir. Zamanla insanın zihninde idealize edilen "memleket" ya da "sıla" imgesi, gerçekte var olduğundan daha farklı, daha kusursuz bir hale gelir. Bu da dönüldüğünde hayal kırıklıklarını beraberinde getirir.

Gurbetin en derin boyutu ise felsefi açıdan ele alındığında ortaya çıkar. Çünkü insan, sadece dış dünyada değil, kendi içinde de gurbete düşebilir. Kendine yabancılaşmak, kendi özünden uzaklaşmak, içsel değerlerini unutmak... İşte bu da bir gurbet halidir. Varoluşçu filozoflar bu durumu insanın "kendilik bilinci" ile ilişkilendirirler. Sartre'ın dediği gibi insan, özgürlüğe mahkûmdur; seçimleriyle kendi hayatını kurar ama aynı zamanda kendi yükünü de taşır. Kendi varoluşunun ağırlığını hisseden birey, çoğu zaman kendine yabancılaşır. Yabancılaşmanın bu en derin hali, insanın kendi kalbinde gurbet yaşamasıdır. Burada sorulması gereken soru şudur: En büyük gurbet, insanın kendine yabancılaşması değil midir? Doğduğu, büyüdüğü, sevdiği yerlerden ayrı kalmak elbette ağırdır; ama insan kendi içinden, kendi öz değerlerinden uzaklaştığında bu, en büyük ayrılık olur. Çünkü insan, kendisini nereye götürürse götürsün, kendi içindeki gurbeti yanında taşır.

Bugünün modern şehirlerinde, kalabalıklar içinde yalnız kalan milyonlarca insan yaşıyor. Teknolojinin ve iletişim araçlarının hızla geliştiği bir çağda, insanın kendisini hiç olmadığı kadar yalnız hissetmesi de gurbetin modern bir yüzüdür. Artık coğrafi uzaklıklardan ziyade, kalpler arasındaki mesafeler gurbeti belirliyor. Bir apartman dairesinde, yan dairede kim yaşadığını bilmeden ömür tüketen insanlar; sosyal medyada binlerce kişiyle iletişim kurup aslında kimseye dokunamayan kalpler; işte bunların hepsi modern gurbetin yansımalarıdır. İnsan, kendi evinde bile yabancılaşmış, kendi şehrinde bile sürgün haline gelmiştir.

Bütün bu zorluklara rağmen gurbet sadece bir yara değildir; aynı zamanda bir öğretmendir. İnsan gurbet sayesinde sabrı, özlemin değerini, bağların kıymetini öğrenir. Sevdiklerinden uzak kalan biri, bir gün kavuştuğunda o anın kıymetini bambaşka bir şekilde hisseder. Gurbet, insana şunu öğretir: Yakınlık sadece mekânsal değildir; gönül bağları mesafelerden daha güçlüdür. Bazen bir mektup, bazen bir telefon sesi, bazen de bir hatıra, kilometrelerce uzaklıkları unutturabilir.

Gurbet, hayatın en sessiz ama en derin çılgılığıdır. Ne tam olarak dile gelir ne de tamamen susar. İçimizde yankılanan, zaman zaman gözlerimize yaş, kalbimize sızı bırakan bir duygudur. Coğrafyalar değişir, şehirler büyür, çağlar ilerler; ama gurbetin insana yaşattığı o sessiz çılgılık hep aynı kalır. Belki de asıl mesele, gurbete rağmen kendimizi bulabilmektir. Çünkü insanın en uzak gurbeti, aslında kendisidir. Kendine yabancılaşan insan, dünyanın neresinde olursa olsun, daima gurbetin yolcusudur. Belki de gerçek dönüş, doğduğumuz topraklara değil, kendi özümüze dönüştür.

Kalbin Uzaklaştığı Yer: İçimizdeki Gurbet

Muhammed Kürşat Çolak

Gurbet kelimesi genellikle fiziki bir uzaklık olarak algılanır. İnsan memleketinden, ailesinden, alıştığı coğrafyadan uzaklaştığında “gurbete düştüm” der. Oysa gurbet bazen yalnızca bir mesafe değil, bir ruh hâlidir. Bir insan, kalbinin asıl bağlı olduğu yerden uzaklaştığında en kalabalık şehirlerde bile kendini sürgünde hissedebilir. Kimi zaman bir coğrafya değil; bir bakış, bir ses, bir duygu olur yoksunluk sebebi.

Modern zamanlarda insanlar yalnızca ülkeler ve şehirler arasında değil; aynı zamanda kalpten kalbe de uzaklaşarak yaşıyor. Zamanla bağlar zayıflıyor, cümleler eksiliyor, sesler azalıp sessizliğe karışıyor. Araya giren mesafeler yalnızca fiziksel değil, duygusal da oluyor. Bu mesafe arttıkça kişi, içsel bir gurbetle baş başa kalıyor. Konuşmak ister ama kimi zaman kelimeler anlamını yitirir. Yakınken kolay gelen her şey, uzaklaştıkça ağırlık kazanır. Bir zamanlar alışıldık olan şeyler, yabancılaşır. Kalbin gurbete düşmesi, insanın ait hissettiği duygudan uzaklaşmasıyla başlar. Önce bazı şeylerin eksikliği hissedilir: bir bakış, bir söz, bir alışkanlık... Sonra bu eksiklik, sıradan bir boşluk olmaktan çıkar; kişinin gündelik hayatına siner. Her şey yerli yerinde görünür ama bir şey hep eksiktir. Tanımlanamaz bir huzursuzluk çöker insanın içine. O an anlaşılır ki asıl gurbet dışarıda değil, içeridedir.

Gurbet çoğu zaman özlemle ölçülür. Ancak burada özlenen şey yalnızca bir insan ya da bir yer değil; bir hâl, bir uyumdur. İnsan kendini ait hissettiği duygunun uzağında yaşamaya çalıştığında kalbin sesi kısılır. Bazen bu durum fark edilmez; çünkü hayat meşguldür, gündelik telaşlar bu sessizliği örter. Ama gecenin bir vaktinde, kalabalık çekildiğinde, sessizlik bu içsel uzaklığı açık eder.

Kalbin uzaklığına alışmak kolay değildir. İnsan, iç dünyasında kendine ait olanı yitirdiğinde dış dünyanın düzeni bozulur. Bir şehir aynı şehir değildir artık, bir sabah aynı sabah değildir. Zaman bile farklı akar; dakikalar uzar, anlar ağırlaşır. Ve kişi nerede olursa olsun, içinde taşıdığı boşlukla yaşar. Buna rağmen kalbin gurbette olması bazen bir olgunlaşma sürecidir. İnsan, uzaklıkla sınılandığında bağlılığın değerini anlar. Ne kadar güçlü olduğunu, neyin gerçekten kıymetli olduğunu fark eder. Uzaklık, duyguların sahtesini eleyip gerçeğini ortaya çıkarır. Kalbin taşıdığı bağın ne kadar derin olduğunu; o bağın mesafelere rağmen nasıl korunduğunu test eder.

Her gurbetin bir dönüşü olur mu, bilinmez. Ama insan, içindeki uzaklığı kabul edip onunla yaşamayı öğrenebilir. Bazen dönüş mümkün olmaz; fakat eksiklikle barışmak mümkündür. Çünkü zamanla kişi anlar ki, kalbin gurbete düşmesi yalnızca bir yoksunluk değil; aynı zamanda bir içsel yolculuktur. Bu yolculukta insan bazen kaybolur, bazen de kendini yeniden bulur.

Gurbetin tanımı değişir; kimi için fiziki, kimi için duygusal bir anlam taşır. Ama her tanımda ortak olan bir şey vardır: İnsan, bağ kurduğu yerden uzaklaştığında hayatın anlamı bir miktar eksilir. Bu eksiklik belki de insanın en kadim yalnızlığıdır. Ve belki de bu yüzden, ne kadar uzak olursa olsun kalpten kopmamaya çalışmak en değerli çabadır.

İnsanın En Uzak Gurbeti: Kendisi

Mücahit Pehlivan

“Gurbet” Arapçadan dilimize geçmiş, “ayrı ve uzak olma, yabancılık” anlamında kullanılan bir kelimedir. Tarih boyunca gurbet; hem mekânsal bir ayrılığı, hem duygusal bir kopuşu, hem de yabancılaşmayı ifade etmek için eserlerde yer almıştır. Gurbet ve hasret üzerine nice şiirler yazılmış, nice ağıtlar yakılmıştır. Nice şairler bu kelimeyle dertlenmiş, nice ozanlar hasreti bununla dillendirmiştir. Kimi sevdiğine duyduğu derin özlemi, kimi vatanından ayrı düşmeyi, kimi ise yalnızlığın dile dökülmüş hâlini gurbet üzerinden işlemiştir.

Gurbet bir anlamda uzakta olmayı, ayrı düşmeyi ifade ettiği gibi yabancılaşmayı ve uzaklaşmayı da çağırıştırır. İnsanın kendi hakikatinden sürgünüdür gurbet; en derin ve paylaşılabilecek duyguların tek başına sırtlanması ve yalnızlığın bir yansımasıdır.

Bazen kendimizden de uzaklaşırız. Gurbetlerin ötesinde bir de insanın kendine gurbet olma hâli vardır. Coğrafi uzaklıkların ötesinde gurbet, kişinin kendine yabancılaşmasıdır. Modernite ve post-modernite ile birlikte bireyin içsel vermesi gereken cevapları ve anlamları dışsal mekânda araması bu hâli ortaya çıkarmaktadır. İçeride dönük anlamların anlamsızlaştığı, değer boşluğunun yaşandığı bir dünyada; bireyin içsel huzur ve tatminini maddi unsurlarla karşılama arzusu beyhude bir çaba olduğu gibi insana yeterli gelmemektedir. Bunun sonucu olarak kişi kendi benliğinde bir gurbet yaşamaktadır. Tasavvufta ve İslam literatüründe nefesine mağlup olan insan betimlenirken, kendi hakikatinden uzaklaşan bir nesneye dönüştüğü, özünü ve aslını unuttuğu ifade edilir. “Kendi gönlünü bilmeyen, bin şehir dolaşsa da gurbettedir.” sözü de bu yabancılaşmanın, gurbet hâlinin yalnızca mekânsal değil, içsel bir anlam taşıdığının veciz bir ifadesidir.

Modernitenin bireye yüklediği yalnızlık, toplumsal alana taşındığında karşımıza kültürel boşluk ve çölleşme çıkar. Kendi mirasına, tarihine, örf ve ananelerine yabancılaşan birey, toplumsal alandan soyutlanarak izole olur. Kültürlerin bireylere yüklediği anlamların ve değerlerin alaşağı edilmesi, bir kültürel erozyona sebebiyet vermekle birlikte kalabalıkların ortasında bile insanların yalnızlık hissini derinleştirir. Durkheim'in "anomi" kavramı ile ifade ettiği toplum-birey arasındaki bağların kopması; bireyi amaçsız ve köksüz hâle getirdiği gibi ilişkilerini kalıcı değil, geçici; yakınlıklarını derin değil, yüzeysel kılar. Modern insan, sürekli hareket hâlinde olan ama hiçbir yere kök salamayan bir yolcu gibidir. Her yere yabancı, her kalabalıkta birer gurbetçi... Kendine ve aidiyet duyduğu köklere bağını yitiren birey, kalabalıklar içinde yalnızlığa sürüklenir. Bunun nihai sonucu olarak toplumsal aidiyet krizi, kültürel çölleşmeye ve değerler boşluğuna yol açar.

İnsan kendiyle barışık değilse, kendine yabancılaşmış; kimliğinden ve kişiliğinden uzaklaşmışsa artık kendine yabancıdır. Modern çağda insanın yaşadığı kimlik bunalımı, hem kendinden hem de toplumundan uzaklaşma eğilimi gösterir. Bu da bireyi kendi bağlamından kopararak yalnızlığa iter. Bir anlamıyla insan, kendine yabancılaşmış bir gurbet iklimi yaşamaktadır. Yaşadığı bunalımların ardından başkalaşır ve yabancılaşır. Kendine ait hissetmediği bir ortamda mekânsal ve anlamsal kriz baş gösterir.

Son söz olarak: Asıl gurbet, insanın kendine ve kimliğine bigâne olmasıdır. Gurbet yalnızca mekânların uzaklığı değil, insanın içsel vatanından kopuşudur. Kendini, mazisini ve köklerini bilen insan için gidilen her yer gurbet değil; bir kavuşmadır. Yurdunu ve yerini bilmeyen için her yer gurbet; kendini bilene ise bastığı her adım sıladır.

Diplomatlık ve Gurbet

Seyyid Ali Ayaz

Diplomatlık belki de ülkesine hizmet etmek hevesiyle yanıp tutuşan özellikle bir uluslararası ilişkiler öğrencisi için en kıymetli vazifelerden birisidir. Başka bir ülkede, başka bir kültür içerisinde temsiliyet görevinde bulunmak günümüzde ülkeler için hayati öneme sahip olan diplomasi için büyük önem taşımaktadır. Burada ise bu mesleği biraz duygusal tarafından ele alacağız.

Gurbet, çoğu insan için doğduğu topraklardan, sevdiklerinden uzak kalmanın adı olsa da bir diplomat için aynı zamanda mesleğin vazgeçilmez bir gerçeğidir. Kısaca diplomasi, sınırların ötesinde ülkesini temsil etme göreviyle tanımlanmaktadır. Fakat bu kıymetli görev beraberinde evden uzak olmanın ağırlığını da beraberinde taşımaktadır.

Bir diplomat, görev yaptığı ülkede mesleği gereği yeni bir kültüre, farklı bir dile ve çoğu zaman bambaşka bir hayata uyum sağlamak zorundadır. Meslek gereği bir diplomat her anıyla ülkesini temsil etme bilincini yanında taşımaktadır. Şahsi duygularının ötesinde profesyonel şekilde durmaktadır. Bu hariciyeciliğin yüzyıllara dayanan bir geleneği haline gelmiştir. Bununla beraber resmi protokollerin, toplantıların ve resepsiyonların ötesinde kişiden kişiye değişmekle birlikte görece bir diplomatı en çok zorlayan şey, memleketten uzak kalışın beraberinde getirdiği, gurbette bulunma durumudur.

Bir diplomat, görev yaptığı ülkede mesleği gereği yeni bir kültüre, farklı bir dile ve çoğu zaman bambaşka bir hayata uyum sağlamak zorundadır. Meslek gereği bir diplomat her anıyla ülkesini temsil etme bilincini yanında taşımaktadır. Şahsi duygularının ötesinde profesyonel şekilde durmaktadır. Bu hariciyeciliğin yüzyıllara dayanan bir geleneği haline gelmiştir. Bununla beraber resmi protokollerin, toplantıların ve resepsiyonların ötesinde kişiden kişiye değişmekle birlikte görece bir diplomatı en çok zorlayan şey, memleketten uzak kalışın beraberinde getirdiği, gurbette bulunma durumudur.

Yine de gurbet, diplomata derin bir bakış açısı kazandırır. Kendi ülkesini uzaktan sevmeyi, özlemin değerini bilmeyi ve farklı kültürler arasında köprü olmayı öğretir. Gittiği ülkelerle kendi ülkesi arasındaki farkları mukayese etme konusunda derin bir bilgi birikimi elde eder. Diplomasi, gurbetin yüküyle yoğrulmuş bir meslektir. Bu sebeple memleket özlemi gibi hisler de bu mesleğin vazgeçilmez bir gerçeği, beraber yaşanılması gereken apaçık bir olgudur.

İnsan ve Yer Yüzündeki Mesuliyeti Üzerine

Sayed Sulaiman Nabil

İnsana mutluluk veren şey, sorumluluk üstlenmektir. İnsan, yeryüzüne gelirken Allah’a biri itikadi, diğeri ameli olmak üzere iki söz vermiş ve bu iki boyutta sorumluluk üstlenmiştir. İtikadi sorumluluk, üstün bir varlığın mevcudiyetine iman etmek ve onun yaratıcı olması hasebiyle, uygun gördüğü şekilde yaşamının idrakinde olmak demektir. Ameli sorumluluk ise, tüm varlığı emanet olarak görmek ve emin olabilmektir. Yani iman ve emanet sahibi olmaktır. Dolayısıyla bir boyut mümin olmayı gerektirirken, diğeri emanettâr olmayı gerektirir. Biri şahit ve müşahit olmayı, diğeri ise emanete riayet etmeyi gerektirir.

İnsan Elest Bezminde bu iki sorumluluğu üstlendiği an, insaniyet seviyesinin en üst mertebesine ulaşmıştır. Zira insan burada şahit olmanın, müşahit olmanın ne olduğunun idrakine varmıştır. Bu ilk şهادette insana iki temel hareket noktası doğmuştur: Ona şهادet eden yüce Allah’ın nazarında kabil-i teveccüh bir varlık olmak ve O’nun tüm güzel sıfatlarına şahit olmak. Böylece insan, Elest Bezminde O’na muhatap olarak en iyi hâli yakalamıştır. Bu dünyada da o “en iyi hâli” yaşayabilmesi için fitrat denilen -tabiri caizse- bir yazılımla donatılmıştır. Bu fitrî yazılım, insanda kendisine şahit olanın sevgisini kazanma ve ona daima şahit olma hasletini barındırır. İfade edildiği üzere bu haslet insanda fitrîdir; yani ister istesin, ister istemesin, farkında olsun ya da olmasın, onda daima vardır. İnsanın imtihanı da tam bu noktada başlar.

Zira bu şahit ve müşahit olma isteği insanda kaybolmaz; daima tezahür etmeye devam eder. Ancak bunun nasıl tezahür edeceği, insanın ufku ve tefekkür yeteneğine bağlıdır. Kimileri bunu cansız putlara, kimileri tasvirlerle, kimileri de şahıslara indirgemıştır. Din ise tam bu noktada devreye girer. Zira din, bizatihi insana ufuk kazandırmak için gelir; onu, şahit ve meşhut olmaya çalıştığı dünyevî olgulardan alarak, “Şahidi A’lâ” olan yüce Allah’a yöneltmek için gelir.

Din, insanı sathî düzeydeki şahitlik ve meşhutluktan, Elest Bezminde en yüksek mertebede yaşadığı şahidiyet ve meşhudiye ulaştırmak üzere gelmiştir. İnsanın, o hâli korumasını sağlamak için gelmiştir. Zira basit bir beşer olmanın ötesinde, insanı insan kılan ve ona insaniyet vasfı kazandıran şey, o Elest Bezmidir; üstlendiği o sorumluluktur. Dolayısıyla insan, o “en iyi hâli” korudukça insaniyetini de korur. Ancak o şehadet hâli üzerinde olduğu sürece, bu dünyadaki mesuliyetlerini yerine getirmiş olur. Başka bir ifadeyle, bizim bu dünyadaki yolculuğumuz, bu şahit ve müşahitlik makamını koruyup koruyamamamıza bağlıdır. Bizler şahitliğimizi başkasına yönelttikçe, “Şahidi A'lâ”dan uzaklaşırız. Şahidi A'lâ'dan uzaklaştıkça, ona müşahit olmaktan da uzaklaşırız. Uzaklaştıkça ise o şahitliği yeniden kazanmak zorlaşır. Bu zorluk, insanı daha kolay alternatiflere yöneltir. Bu alternatifler ya insanı Şahidi A'lâ'ya yükseltir, ya hareketsiz bırakır, ya da daha düşük seviyedeki şahitlik ve müşahitliğe yöneltir.

İnsanın fıtratında şahit olma ve olunma hasleti zorunlu olarak bulunduğundan, insan Şahidi A'lâ'ya şahit olamadığında, başkalarına şahit olmayı ve başkaları nezdinde meşhut olmayı gaye edinir. Ve Şahidi A'lâ ile olan bu karşılıklı şehadetin yerini daha düşük varlıklara verdikçe, insanın değeri de düşer. Şahitlik makamı düştükçe insaniyeti düşer, ufku daralır, aklı sığlaşır. İnsan, Allah dışında kendisine “Şahidi A'lâ” olarak gördüğü varlık düzeyinde iyi ya da kötüdür. İnsanın eylemleri de, kendisine şahit gördüğü şey ölçüsünde değer kazanır ve tezahür eder. Buna göre, ya daimî bir mertebe yükselişine ya da dereke düşüşüne tabi olur.

Yani insan, her neyi kendisine şahit kabul edip eylemlerini onun sevgisini kazanmak için yapıyorsa, o şahit olanın derecesine düşer veya yükselir. Bugün, farklı sosyal mecralarda insanlığın içine düştüğü içler acısı hâl, tam da buradan kaynaklanıyor. Ancak burada ehemmiyetli bir husus vardır: Hiçbir şahit, Şahidi A'lâ olan Allah'ın yerine konumlandırılamaz.

Bugün insanlığın en büyük sorunu, şahit makamına insanı koymasıdır. Üstelik bu makama konulan insan da, fıtrat üzere hareket edenler değil; tamamen tabiatına ram olmuş kimselerdir. İnsan, tabiatına ram olmuş kişilere meşhud olmaya çabaladıkça alçalır; alçaldıkça da o şahid olarak gördüğü nesneye daha fazla yakınlık kurar. İnsan ile Allah arasındaki şah-meşhud ilişkisi, insanı daima daha yüksek mertebelere yükseltirken; Tanrı'yı yok sayarak kurulan insan-insan ilişkisi, insanı sürekli olarak daha düşük mertebelere sevk eder ve onu esfeli sâfilin seviyesine kadar düşürür. Bu da nihayetinde, insanda şahit ve meşhud olma hasletinin yerini, iki başka hasletin almasına yol açar: teferrüç ve tecessüs. Teferrüç, kişinin kendini başkalarına gösterme hastalığıdır; tecessüs ise başkalarının hayatına ve özel hâllerine şahit olma isteğidir. İnsanın düştüğü bu halden kurtulması fıtrat değerlerini hatırlamasına bağlıdır. Bu da ancak Kitap ve kâinatta olan Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür ederek mümkündür.

Teferrüç ve tecessüsten yeniden şahit ve meşhut makamına yükselmek umuduyla...

Bu sayımızda emeği geçen ve
bizlere katkı sunan:

Konuk Yazarımız,
Sn. Sayed Sulaiman Nabil'e;

İimize işleyen "Gurbet" şarkılarıyla
Sn. Özdemir Erdoğan'a ve
Sn. Gökhan Kırdar'a;

Gurbette zamanın hızlı geçmesine
vesile olan

Kurtlar Vadisi ve Pana Film
ekibine

Teşekkürlerimizle...

YORUMCU

ÖZDEMİR ERDOĞAN

Dergimizi bu kanallar
aracılığı ile takip edebilir
yeni ve eski sayılarımıza
web sitemiz üzerinden
ulaşabilirsiniz!

Instagram: mazhardergisi
Twitter: mazhardergisi
LinkedIn: Mazhar Dergisi
Website: www.mazhardergisi.com
Email: mazhardergisi@gmail.com